

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****HALİL DAĞDELEN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/1844

Karar Tarihi : 15/4/2025

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU
Kenan YAŞAR
Ömer ÇINAR
Metin KIRATLI
Raportör : Olcay ÖZCAN
Başvurucu : Halil DAĞDELEN
Vekili : Av. Hüseyin MUTLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacaklarının ödenmesi talebiyle açılan davanın dava şartı yokluğu gerekçesiyle kısmen reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 17/12/2012 tarihinde S.B. ve G.SAN. A.Ş. aleyhine Karaman İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) işçilik alacaklarının tahsili talebiyle belirsiz alacak davası açmıştır. Başvurucu; bu davada, işyerinde 22/2/1995-1/8/2012 tarihleri arasında çalıştığını, iş akdinin emeklilik nedeniyle feshedildiğini, kıdem tazminatı, fazla çalışma, hafta tatili ve genel tatil ücretlerinin ödenmediğini veya eksik ödendiğini belirterek alacaklarının ödenmesini talep etmiştir.

3. İş Mahkemesi, davaya ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırmış ve kıdem tazminatı, fazla mesai, ulusal bayram, genel tatil ve hafta tatili ücreti alacakları yönünden davanın kabulüne; geriye kalan yıllık izin ücreti alacağı bakımından ise davanın belirsiz alacak davası olarak açıldığı oysa yıllık izin ücreti alacağının belirlenebilir olduğu gerekçesiyle davanın 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. ve 115. maddeleri uyarınca hukuki yararın bulunmaması nedeniyle dava şartı yokluğundan usulden reddine karar vermiştir.

4. Bu karara karşı yalnızca davalı, temyiz başvurusunda bulunmuştur. Yargıtay (Kapanılan) 22. Hukuk Dairesi (Yargıtay) kararı bozmuştur. Bozma gerekçesinde, dava dilekçesine göre davanın 6100 sayılı Kanun'un 107. maddesi mucibince açıldığını ve İş Mahkemesinin de davayı belirsiz alacak davası olarak nitelendirdiğini ifade etmiştir. İş

Mahkemesinin yıllık izin ücreti talebi yönünden alacağın belirlenebilir olması nedeniyle belirsiz alacak davasının konusunu oluşturmayaacağı gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan davanın reddine karar verdiğini ancak belirlenebilir durumda olan ve belirsiz alacak davasına konu edilemeyecek durumda bulunan kıdem tazminatı alacağına ilişkin talebin ise hukuki yarar yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken kabulüne karar verildiğini belirtmiştir (detaylı benzer gerekçe için bkz. *İsmail Avcı* [1. B.], B. No: 2019/12190, 22/2/2022, § 16). Ayrıca bilirkişi raporunda değerlendirilmeyen tatil mesaisi tahakkuklarının hafta tatili ücreti mi yoksa ulusal bayram ve genel tatil ücreti tahakkuku mu olduğu hususunun tartışılarak değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu kısımlar dışında kalan temyiz itirazlarını ise reddetmiştir.

5. İş Mahkemesi, bozma kararına uymuş ve ek bilirkişi raporu almıştır. Alınan ek bilirkişi raporu ile bozma gerekçesini dikkate almış ve fazla mesai, ulusal bayram, genel tatil ücreti alacakları yönünden davanın kabulüne, hafta tatili ücreti alacağı yönünden davanın kısmen kabulüne, kıdem tazminatı ve yıllık izin ücreti alacağı bakımından ise davanın belirsiz alacak davası olarak açılmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan reddine karar vermiştir. Başvurucu tamamen reddedilen yıllık izin ücreti ve kıdem tazminatı alacakları ile kısmen reddedilen hafta tatili ücreti alacağı yönünden temyiz talebinde bulunmuşsa da Yargıtay temyiz itirazlarının reddi ile hükmün onanmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 13/12/2018 tarihinde öğrendikten sonra 14/1/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, davanın 6100 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra açılmış olması nedeniyle henüz yargı kararları ile doktrinde davanın belirsiz alacak davası olarak açılmayacağı yönünde kesin görüş birliği olmadığını ileri sürmüştür. Belirsiz alacak davası olarak açılan başka bir davada Yargıtay tarafından yıllık izin ücretine ilişkin kararın onandığını ve Anayasa Mahkemesinin 2013/6932 sayılı kararında ifade edildiği üzere aynı Yargıtay Dairesinin farklı kararlar vermesine yol açan nedenlerin kararların gerekçesinden anlaşılamadığını iddia etmiştir. Farklı taşeronlarda çalışmış olması nedeniyle hizmet süresinin belirlenebilir olmadığını ileri sürmüş ve bu gerekçelerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

9. Başvurucunun yıllık izin ücreti ve kıdem tazminatı alacağının ödenmesi talebinin belirsiz alacak davasının konusunu oluşturmayaacağı gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan reddedilmesine ilişkin şikâyetleri mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

12. Hak arama özgürlüğüne yapılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir nedene dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Başvuru konusu olaya dair verilen dava şartı yokluğundan usule ilişkin ret kararı ile yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı karar gerekçesinde dayanan kanun maddelerinden anlaşılmıştır. Dava, genel eda davası açılması yerine belirsiz alacak davası olarak açılmasında hukuki yarar bulunmadığından reddedilmiştir. Dolayısıyla davanın usulden reddedilmesinin mahkemelerin hukuken yarar elde edilemeyecek davalarla meşgul edilmesinin önlenmesi ve kişilerin medeni hakkıyla ilgili uyumsuzluğun karara bağlanması hususunda daha elverişli olan dava yoluna başvurmaya zorlanması şeklinde meşru bir amacı olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve bu sınırlamayla başvurucuya ağır bir külfet yüklenip yüklenmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir (*İsmail Avcı*, §§ 37-56).

13. Anayasa Mahkemesi, benzer iddialarla yapılan *İsmail Avcı* başvurusuna ilişkin kararında detaylı şekilde değerlendirme yapmıştır. Kararda öncelikle Yargıtay Dairesinin verdiği kararın usul hukuku bakımından isabetini sorgulamanın Anayasa Mahkemesinin görevi olmadığını, sadece verilen kararlarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yaptığını vurgulamıştır (*İsmail Avcı*, § 65).

14. Bu bağlamda ölçülülük yönünden incelenecek olan ilk husus, müdahale için seçilen aracın amaca ulaşılmasını sağlayıp sağlamadığıdır. Genel eda davası olarak açılması gerekirken belirsiz alacak davası şeklinde açılan davanın usulden reddedilmesinin medeni hakla ilgili uyumsuzluğun çözümü için en etkili olan davanın açılmasını temin etme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu değerlendirilmiştir. Ancak müdahalenin ölçülü olabilmesi için bu aracın son çare olması, diğer bir ifadeyle başvurucunun haklarını en az zedeleyen bir araç olması gerekir (*İsmail Avcı*, § 67).

15. 6100 sayılı Kanun, usule aykırı olarak düzenlenen dava dilekçelerinin usulüne uygun hâle getirilmesi için hâkime güçlü yetkiler vermektedir. Hâkime bu yetkilerin tanınmasının amacı davacının maddi hakkının birtakım şekil eksiklikleri nedeniyle usule feda edilmesinin önlenmesi ve bu suretle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkından yararlanmasının sağlanmasıdır. Dolayısıyla hatalı olarak belirsiz alacak davası biçiminde açıldığının düşünülmesi hâlinde davanın genel eda davası olduğu kabul edilerek başvurucunun talep sonucunu netleştirmesi için başvurucuya süre verilmesinin davanın usulden reddi biçimindeki ağır bir müdahaleden kaçınılmasını sağlayacak bir araç olduğu görülmektedir (*İsmail Avcı*, §§ 69, 70).

16. Sonuç olarak başvurucunun şartları oluşmadan açtığı belirsiz alacak davasının dava şartı yokluğundan reddedilmesinin -usul hukukundaki imkânlar gözetildiğinde- başvurulabilecek son çare olmadığı değerlendirilmiştir. Davanın hukuki yarar yokluğundan reddi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalede, medeni hakla ilgili uyumsuzluğun karara bağlanması yönünden en etkili olan davanın açılmasını sağlama amacına

ulaşılması için daha hafif müdahale teşkil eden aracın seçilmesi yerine başvurunun mahkemeye erişimini imkânsız kılan ağır bir aracın tercih edilmesinin gereklilik şartına uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (*İsmail Avcı*, § 74).

17. Somut başvuruda da anılan karardan ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmamaktadır. Bu nedenle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması, yeniden yargılama yapılmasının mümkün olmaması durumunda ise 75.000 TL maddi ve 75.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda, yıllık izin ücreti ve kıdem tazminatı alacağının ödenmesi talebinin belirsiz alacak davasının konusunu oluşturmayacağı gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğeri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Karaman İş Mahkemesine (E.2018/149, K.2018/720) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.364,60 TL yargılama giderinin başvuruçuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruçunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/4/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.